

УДК 343.9.01

ТЕХНІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СФЕРИ І ПОСИЛЕННЯ ОХОРОНИ МАЙНОВИХ КОМПЛЕКСІВ — ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ

*І. О. Христич, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

Порушено питання проведення технічної модернізації та посилення охорони майнових комплексів паливно-енергетичної сфери України з метою запобігання злочинам економічної спрямованості, що вчиняються у цій сфері господарювання. Розкрито поняття «запобігання злочинності». Проаналізовано існуючий механізм запобігання злочинам у паливно-енергетичній сфері та запропоновано основні напрями його вдосконалення.

***Ключові слова:** паливно-енергетична сфера, запобігання злочинності, механізм запобігання злочинам, технічна модернізація, майновий комплекс.*

Постановка проблеми. Подальший розвиток паливно-енергетичної сфери в нашій країні, особливо у рамках завдань Енергетичної Стратегії України до 2030 року [1], неможливий без створення надійного механізму запобігання злочинності у цій сфері господарювання. Запобігання злочинності — це різновид суспільної соціальної профілактичної діяльності, функціональний зміст та мета якої полягають у перешкоджанні дії детермінантів злочинності та її виявів, передусім причин і умов останніх через обмеження, нейтралізацію, а за можливістю — усунення їхньої дії [2, с. 324]. Запобігання злочинності у сфері економіки — це винятково складна багаторівнева та різнопрофільна суспільна діяльність, яка мусить здійснюватися через системне застосування запобіжних заходів різного змісту та характеру, які мають єдине спрямування щодо перешкоджання дії детермінантів цього виду злочинності та її виявів, передусім причин і умов останніх. Успішне здійснення цієї діяльності залежить від її забезпечення у різному відношенні: науковому, правовому, організаційному, інформаційному, кадровому, ресурсному, соціально-психологічному тощо. Багато що залежить від суспільного розуміння виняткової значущості, наявності політичної волі та громадянського інтересу тощо [3, с. 170].

Заходи щодо запобігання вчиненню окремих різновидів та видів злочинів у сфері економіки мають здійснюватися певною мірою в загальносуспільному та загальнодержавному масштабах. Проте, як показує практика, вони більш ефективні за окремими напрямками суспільних відносин, сферами економіки, у регіональному, галузевому та особливо об'єктовому масштабах. Перевага тут має бути надана спеціально-кримінологічним заходам, передусім загальнопрофілактичного призначення, у тому числі правовим, правоохоронним, організаційно-управлінським, насамперед комплексному плануванню профілактики правопорушень у господарських відносинах, налагодженню бухгалтерсько-ревізійної роботи, охорони майна, добору кадрів, контролю за виконанням службових обов'язків тощо. Загальнопрофілактичні заходи щодо запобігання зазначеним злочинам мають більш системно і результативно здійснювати підрозділи органів внутрішніх справ по захисту економіки від злочинних посягань, особливо у застосуванні ними оперативно-розшукових та криміналістичних заходів [3, с. 175; 4, с. 125–192].

Доцільно підкреслити, що з давніх-давен як більш перспективні і цивілізовані альтернативи кримінальному переслідуванню та покаранню називалися ідеї запобігання злочинам [5; 6]. Окремі думки такого змісту знаходимо у стародавніх мислителів Платона, Арістотеля та ін. Ідея запобігання злочинності отримала чіткий вираз у просвітителі XVIII ст. Монтеск'є, який у знаменитому трактаті «Про дух законів» відзначав: «Умілий законодавець не стільки турбується про покарання за ці порушення, скільки про запобігання злочинам. Він прагне не стільки карати, скільки поліпшувати нрави». Ці думки розвивали Беккарія, Вольтер, Радищев. Останній, зокрема, вказував, що серед засобів верховної влади, якими вона підтримує діяння громадян у межах закону, слід виділити три: ті, що забороняють, заохочують, запобігають [2, с. 322].

Економічні злочини виступають об'єктом дослідження різних наук кримінально-правового циклу — кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики. При цьому кожна із зазначених наук вивчає це соціальне явище з урахуванням свого предмета дослідження [4, с. 25]. Сферами діяльності, де найбільш поширені зловживання, є насамперед неналежний контроль за управлінням державним майном, наданням в оренду приміщень, майнових об'єктів та матеріальних цінностей за заниженими вартістю та контролем за реорганізацією, ліквідацією, реалізацією і списанням майна і майнових об'єктів.

Корисним є вивчення і використання зарубіжного досвіду (Великої Британії, США та ін.) формування і функціонування контрольного механізму за правопорушеннями в господарській діяльності. Ініціатива у дотриманні законності і правопорядку, виявленні економічних злочинів у країнах з розви-

неною ринковою економікою належить банкам і державним контролюючим структурам, а не правоохоронним органам. Під час виявлення ознак злочинів саме названі контролюючі структури запрошують правоохоронні органи до спільного розслідування виявлених фактів [4, с. 55–56; 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатоаспектні проблеми запобігання злочинності розглядалися в ряді наукових праць вітчизняних учених та представників ближнього та далекого зарубіжжя. Це роботи А. Бойка, В. Голіни, Л. Давиденка, І. Даньшина, А. Закалюка, О. Кальмана, В. Кудрявцева, В. Поповича, В. Цветкова, В. Шакуна та ін. Однак їх було присвячено питанням запобігання злочинності в цілому, а паливно-енергетична сфера окремо не аналізувалася.

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз стану запобігання злочинності у паливно-енергетичній сфері, а також пошук шляхів його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Про стан нашої паливно-енергетичної сфери фахівці дають різні оцінки. Необхідно враховувати об'єктивну характеристику: «навіть з урахуванням потужностей “Північного” та “Південного” потоків у найближчій перспективі економічної доцільності у відмові від нашої ГТС (газотранспортної системи) немає. Її пропускна спроможність у напрямку Європи (142 млрд м³) майже в півтора рази перевищує нинішні обсяги транзиту. А українські підземні сховища газу (ПСГ) загальною активною місткістю 32 млрд м³ наразі взагалі є безальтернативними» [10, с. 7].

Зрозуміло, що при цьому більшість обладнання морально застаріла та фізично зношена по всьому технологічному ланцюгу (більше 70 % енергоблоків ТЕС відпрацювали або близькі до повного відпрацювання свого ресурсу). Необхідною є докорінна модернізація всієї структури потужностей. На сьогодні відсутність потрібних обсягів маневрових та пікових потужностей електроенергетичної системи не може забезпечити оптимальність графіка навантажень, вимоги по частоті, рівнях напруги і виключає можливість паралельної роботи з енергосистемами Росії та Західної Європи.

Сферами діяльності, де найбільш поширені зловживання, є насамперед неналежний контроль за управлінням державним майном, наданням в оренду приміщень, майнових об'єктів та матеріальних цінностей за заниженими вартістю та контролем за реорганізацією, ліквідацією, реалізацією і списанням майна і майнових об'єктів. Така технічна зношеність об'єктів паливно-енергетичної сфери значно спрощує вчинення злочинів економічної спрямованості на всіх ланцюгах її функціонування.

Така характеристика однозначно свідчить про те, що одним із напрямів запобігання злочинам економічної спрямованості у паливно-енергетичній

сфері є необхідність технічної модернізації об'єктів цієї сфери господарювання з метою створення умов для кращої їх експлуатації та зменшення шкоди від вчинених злочинів. 1 лютого 2011 р. Україна стала членом Європейського Енергетичного Співтовариства. Відповідно до цього вступу до ЄЕС протягом 2011 р. уряд зобов'язався провести низку реформ, які б наблизили енергетичний сектор країни до європейських стандартів у сфері газу, електроенергетики, відновлювальних джерел енергії. Однак практично нічого не зроблено.

Державна інспекція техногенної безпеки підкреслює, що останніми роками має все більше і більше проблем з газотранспортною системою України. У 2009 р. була зафіксована одна надзвичайна подія, 2010 р. — три, 2011 р. — чотири. Головна причина такого зростання надзвичайних подій — великий рівень зношеності газопроводів України. Зрозуміло, що вони всі були побудовані ще при Радянському Союзі, тому строк експлуатації більшості газопроводів давно вичерпано, технічний стан деяких із них не може бути придатним для використання, інакше кажучи, газотранспортна система потребує модернізації. На думку експертів, 21 % труб найбільшого діаметра (1020–1420 мм) відпрацювали свій 33-річний ресурс. Їх загальна відстань складає 3 тис. км. До того ж труби найбільшого діаметра — це 14 з 34 тис. км [11]. У цілому, якщо говорити про програму модернізації, то це модернізація: лінійної частини магістральних газопроводів «Союз», «Прогрес», «Уренгой — Помари — Ужгород», «Слець — Кременчук — Кривий Ріг», «Ананьєв — Тирасполь — Ізмаїл»; компресорних станцій на цих газопроводах; підземних сховищ газу; обладнання газовимірювальних станцій на виході з газотранспортної системи (на заході країни); будівництво нового газопроводу «Новопсковськ — Ужгород», включаючи першу чергу «Богородчани — Ужгород».

23 березня 2009 р. у Брюсселі пройшла інвестиційна конференція з питань модернізації ГТС, за результатами якої НАК «Нафтогаз України» повинна отримати кредит у сумі 2,5 млрд дол. за низькою ставкою. Також будуть побудовані декілька газовимірювальних станцій в Україні поблизу кордону з Росією, вони вимірюватимуть газ, який поступає в Україну. Натомість Кабінет Міністрів України бере на себе обов'язок гарантувати незалежність «Укртрансгазу» і забезпечити для нього надходження прибутків від транспортування газу газопроводами високого тиску та до його зберігання. Уряд зобов'язується також відкрити українську ГТС для доступу сторонніх компаній, які бажають транспортувати газ по газопроводах високого тиску, і «надати третім сторонам доступ до підземних сховищ газу на прозорих, комерційних умовах». Тарифи на транспортування та зберігання газу повинні бути встановлені з використання відкритої методології, бути економічно обґрунтованими і «недискримінаційними». 25 січня 2011 р. комісар ЄС з питань енергетики Гюнтер

Оттінгер уперше прямо заявив, що надходження коштів ЄС на модернізацію української ГТС залежить від гарантій Росії щодо транспортування газу до Європи, та побажав владі України переконати російську сторону відмовитися від будівництва газопроводу «Південний потік» і профінансувати модернізацію української ГТС. Оттінгер підкреслив, що сумарна пропускна спроможність підводного газопроводу «Північний потік» потужністю 55 млрд кубометрів і газопровід «Південний потік» потужністю 63 млрд кубометрів складе 118 млрд кубометрів і дозволить Росії поставляти газ в ЄС без участі України або Беларусі [12].

У липні 2011 р. Україна самостійно почала модернізацію магістрального трубопроводу «Уренгой — Помари — Ужгород». Проект передбачає реконструкцію лінійної частини цього газопроводу (заміна ізоляції та перекладка труби) із допоміжними об'єктами, модернізацію двох компресорних станцій, систем лінійної телемеханіки та зв'язку. Вартість усіх робіт по першому етапу складе 538,87 млн дол., з яких 230,87 млн дол. — власні кошти України, а 308 млн дол. — залучені кредити. Оператор газотранспортної системи України компанія «Укртрансгаз» планує вкласти 230,3 млн дол., тому що обіцянки країн Європи взяти участь у модернізації нашої газотранспортної системи залишаються на папері.

За оцінками міністра палива та енергетики, для модернізації газотранспортної системи необхідно 2 млрд дол. на найближчі п'ять років.

ДК «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України» наприкінці 2011 р. об'явила відкриті торги щодо вибору банків з метою залучення кредитної лінії на загальну суму 330 млн грн. Ця компанія є оператором газотранспортної системи України. Станом на 1 січня 2011 р. газотранспортна система ДК «Укртрансгаз» складається з 72 компресорних станцій, 110 цехів і 1451 газорозподільчої станції (ГРС). Довжина магістральних газопроводів і газопроводів-відводів складає 38,6 тис. км, МГ — 22,2 тис. км і 16,4 тис. км газовідводів. Пропускна потужність ГТС України складає: на вході — 288 млрд куб. м, на виході — 178,5 млрд куб. м, у тому числі в країні Європи — 142,5 млрд куб. м [13, с. 5].

Експерти Mott MacDonald визнали високим рівень компетенції фахівців «Укртрансгазу» — дочірньої компанії НАК «Нафтогаз України», яка обслуговує ГТС. Та й технічний стан ГТС уже не такий плачевний, як це підкреслює повсюди російський «Газпром». Для модернізації ГТС Mott MacDonald рекомендує протягом найближчих восьми — десяти років інвестувати (освоїти) мінімум 2,8 млрд дол. в мініпроекти. Ці витрати необхідні для підтримання системи в робочому режимі. У таку суму обійдеться багаторокове недофінансування газотранспортної системи України. Mott у своєму дослідженні стану

української газотранспортної системи підтвердила, що ГТС, крім проектних і будівельних неточностей, у цілому страждає через відсутність відповідного фінансування планових робіт. А всі відомі аварії — це результат заводських дефектів і корозії або ж будівельних недоліків при прокладанні лінійної частини трубопроводів і будівництві компресорних станцій. Компресори на компресорних станціях, які обслуговують магістральні газопроводи, у більшості, як відомо, вичерпали свій технічний ресурс та потребують заміни. Це обладнання працює лише завдяки професіоналізму обслуговуючого персоналу. Але експерти Mott не змогли чітко оцінити технічний ресурс, який залишився через відсутність повної картини та комплексних даних. З метою підвищення коефіцієнта корисної дії теплової ефективності було запропоновано більш широко використовувати парові газотурбіни та електрогенератори. Це і економія, і позитивний екологічний ефект. При цьому Mott застерігає, що запропонований план реконструкції ГТС реалізовуватиметься сім-вісім років (а за менший строк не впоратися), тому існує загроза виходу із ладу частини обладнання, а відповідно необхідність його негайного ремонту та заміни, що потребуватиме додаткових витрат [14].

Чистий збиток НАК «Нафтогаз України» за 2010 р. за міжнародними стандартами фінансової звітності зменшився відносно 2009 р. на 46,45 % і склав 12 млрд 155 млн грн. На кінець 2011 р. збитки склали близько 6 млрд дол. При цьому рівень оплати за блакитне паливо знизився з 87 % до 85 % за 11 місяців 2011 р. Усі споживачі збільшили борги порівняно з 2010 р. Комунальні підприємства теплоенергетики розраховалися лише на 73 %, збільшивши заборгованість до рекордних 6 млрд грн. Промисловість не оплатила 3,5 млрд грн, що на 1 млрд грн більше, ніж у 2010 р.

Усе це ускладнює проблеми модернізації об'єктів паливно-енергетичної сфери, а також вимагає приділення додаткової уваги щодо охорони майнового комплексу.

У нафтогазовій галузі превалюють крадіжки газу, газоконденсату, а також нафтопродуктів шляхом незаконного врізування у магістралі нафто/газопроводів. У своєму розпорядженні злочинці мають сучасні засоби мобільного та радіозв'язку, зброю, автотранспорт підвищеної прохідності. Для здійснення несанкціонованих під'єднань до продуктопроводів залучаються зварювальники найвищої кваліфікації, їх робота щедро оплачується.

Основними чинниками, які сприяють вчиненню крадіжок нафти та газоконденсату, є:

1) відсутність на підприємствах нафтогазового комплексу надійної системи технічного та фізичного захисту нафто- та газоконденсатопроводів від несанкціонованих під'єднань. Продуктопроводи зазначених видів, які нале-

жать НАК «Нафтогаз України» та ВАТ «Укрнафта», не обладнано тими системами технічного захисту, що надають можливість (через вимірювання перепадів тиску) виявляти ділянки продуктопроводів, які зазнали пошкоджень, у тому числі й від несанкціонованих під'єднань, і скеровувати автопатрулі для оперативного реагування на такі пошкодження. (Подібні системи на території України використовуються для захисту нафтопроводів ВАТ «Укртранснафта» та ДП «Придніпровські магістральні нафтопроводи».)

Останнім часом спостерігається негативна тенденція до зменшення кількості та довжини нафто-, газоконденсатопроводів, що охороняються підрозділами ДСО. Підприємства нафтогазового комплексу відмовляються від їх послуг, хоча наявні дані про результати діяльності охоронних підприємств указують на хибність такої договірної політики. Зокрема, про це свідчить аналіз результатів розслідування кримінальних справ, які порушено за фактами виявлення несанкціонованих під'єднань до нафто- та газоконденсатопроводів. Установлено, що переважна більшість кримінальних справ зазначеного виду закриваються через невстановлення осіб, які вчинили злочини. Для того щоб ефективно боротися з пошкодженнями продуктопроводів і крадіжками нафтогазової сировини, необхідно затримувати правопорушників [15].

Відповідно до чинного законодавства працівники приватних охоронних підприємств під час виконання своїх обов'язків не мають права зупиняти та проводити огляд автотранспорту, затримувати осіб, складати протоколи, застосовувати зброю та спецзасоби. Унаслідок цього ефективність їх роботи є дуже низькою. Приватні охоронні підприємства тільки констатують факти знаходження врізок. І при цьому спостерігається тенденція до збільшення частки приватних охоронних підприємств у сегменті охорони нафто- й газоконденсатопроводів [15].

Це свідчить про необхідність більш тісної співпраці підприємств нафтогазового комплексу з ДСО. Для цього є всі правові підстави, передбачені у ст. 48 Закону України «Про нафту і газ» та ст. 19 Закону України «Про трубопровідний транспорт».

За офіційними даними, приблизно з року в рік близько 40 % складають пошкодження нафто-, газоконденсатопроводів (так звані врізки до труби), для приховування місць яких злочинці роблять відводи на значну відстань від проходження трубопроводу, маскують їх виходи в лісосмугах та інших важкодоступних місцях. Для перевезення викрадених нафтопродуктів використовуються бензовози на базі автомобілів підвищеної прохідності [15].

На даний час підприємства нафтогазового комплексу мають можливість ухилятися від укладання угод з підрозділами ДСО, оскільки Кабінетом Міністрів України відповідно до вимог ст. 19 Закону України «Про трубопровідний

транспорт» не визначено перелік об'єктів трубопровідного транспорту, охорона яких має здійснюватися відомчою охороною або підрозділами органів внутрішніх справ на договірній основі. Неодноразові ініціативи МВС про необхідність розроблення та затвердження відповідного нормативного акта Кабінету Міністрів України НАК «Нафтогаз України» не були підтримані [15];

2) немає ефективної взаємодії міліції з підприємствами нафтогазового комплексу в частині своєчасного отримання міліцією інформації та матеріалів, що є необхідними для виявлення, викриття та розслідування злочинів зазначеної категорії; є випадки, коли за відсутності загрози навколишньому середовищу ремонтні бригади підприємств ліквідовують врізки і тільки після цього повідомляють міліцію. Унаслідок цього знищуються сліди злочинів. Під час проведення робочих зустрічей з питань протидії незаконним посяганням на об'єкти нафтогазового комплексу міліція неодноразово вносила пропозиції про налагодження ефективної взаємодії з приватними або відомчими охоронними структурами, у тому числі щодо обміну інформацією та здійснення спільних заходів у місцях виявлення врізок. Реакції на такі ініціативи не було або ж вона була негативною. Як результат стає неможливим оперативне орієнтування тих підрозділів міліції, які задіяні для боротьби з крадіжками нафтогазової сировини [15].

Обмін інформацією між підрозділами міліції та підприємствами нафтогазового комплексу мусить здійснюватися на систематичній основі. Для цього на таких підприємствах мають бути визначені конкретні службові особи, які б за своїми функціональними обов'язками відповідали за організацію оперативної взаємодії з міліцією з питань проведення спільних заходів щодо попередження, виявлення та викриття фактів крадіжок нафти, газового конденсату з нафто- та газоконденсатопроводів, а також за здійснення звірок повноти реєстрації черговими частинами органів внутрішніх справ повідомлень про виявлення ознак вчинення таких крадіжок.

Крім того, доцільним видається затвердження керівниками НАК «Нафтогаз України», ВАТ «Укрнафта» положень (інструкцій) щодо порядку охорони нафто- та конденсатопроводів, які б, крім іншого, передбачали обов'язок та алгоритми взаємодії службових осіб дочірніх підприємств НАК «Нафтогаз України», ВАТ «Укрнафта» з регіональними підрозділами міліції у випадках виявлення фактів пошкодження нафто-, газоконденсатопроводів, та ознак вчинення крадіжок нафти і газоконденсату, а також проведення перевірок за обліками міліції тих осіб, що призначаються до підрозділів відомчої охорони або на посади, службові обов'язки за якими пов'язані з матеріальною відповідальністю [15];

3) потребує також належної організації оперативно-службової діяльності підрозділів окремих служб МВС України тих областей, на території яких про-

кладено нафто-, газоконденсатопроводи. Реально склалася така ситуація, що в діяльності стосовно попередження та викриття як фактів крадіжок нафти та газового конденсату, так і їх перероблення та збуту підрозділи кожної служби обласних управлінь МВС України є автономними. Ефект спеціалізації, масштабу сил і засобів нівельовано. Пошук та збирання інформації про злочинців необхідно здійснювати на всіх етапах протиправного бізнесу: від урізки до роздавального пістолета автозаправної станції.

Працівників ДАІ, які зупиняють автомобілі з цистернами для перевезення паливно-мастильних матеріалів, можна зорієнтувати на збирання даних про вид, обсяг, власників вантажу, маршрут перевезення (пункти завантаження і доставлення), а також установчих даних на перевізників [15].

Пости патрулів ДАІ можна виставляти на ділянках доріг у районах нафтобаз, нафто-, газопереробних заводів (особливо це стосується дрібних нафто- та газопереробних підприємств).

Перед слідчими підрозділами доцільно поставити завдання щодо оформлення звітів про перебіг розслідування кримінальних справ, порушених за фактами пошкоджень нафто-, газоконденсатопроводів і крадіжок нафтогазосировини, в яких основна увага має бути зосереджена на відображенні інформації про зв'язки тих осіб, що підозрюються у вчиненні злочинів.

Найбільш ефективним видається, аби зібрана інформація у вигляді максимально стандартизованих звітів передавалася до банку даних інформаційної системи органів внутрішніх справ, а програмне забезпечення цієї системи дозволяло б інтегрувати завантажену інформацію та здійснювати автоматизований пошук необхідних даних (приклад — система «АРМОП» УМВС України в Луганській області) [15].

Поліпшенню результативності боротьби з крадіжками нафтогазової сировини перешкоджає також відсутність можливостей для правозастосування ст. 227 Кримінального кодексу України, якою передбачено відповідальність за реалізацію недоброякісної продукції.

Річ у тім, що значна кількість викраденого газоконденсату добавляється до бензину, який реалізується на автозаправних станціях. Відповідно та суміш, яка продається споживачам на АЗС, не відповідає установленим нормативними документами стандартам.

Для того щоб виявляти факти продажу паливно-мастильних матеріалів такого роду і звужувати ринок збуту краденого, необхідно до порушення кримінальних справ за фактами реалізації недоброякісної продукції проводити незалежні експертні дослідження якості продукції, що продається на АЗС.

Зрозуміло, що у всіх країнах світу завжди мають місце несанкціоновані врізки до трубопроводів, але всі країни приділяють увагу вдосконаленню в

першу чергу технічних засобів попередження цих видів злочинів та своєчасного їх виявлення з метою мінімізації шкоди від них. Найбільш значущими є нововведення, пов'язані з використанням безпілотних літальних апаратів (БПЛА) на ділянках функціонування ВАТ «Газпром». Сучасні БПЛА автоматично виконують завдання регулярного моніторингу, залишаючись при цьому часткою загальної системи контролю.

Також необхідним є проведення заходів щодо впровадження в практику охорони трубопроводів охоронних пристроїв нового покоління (акустичні та вібраційні датчики).

Видобуток вугілля в Україні впродовж останніх трьох десятиліть швидко скорочувався. Так, у 1980 р. було видобуто 215,1 млн т, у 2000 р. — 79,2 млн т, у 2009 р. — 72,2 млн т, у 2010 р. — 75,2 млн т. За офіційними статистичними даними, у 2011 р. було видобуто 81,9 млн т вугілля і склався профіцит більше ніж 5 млн т. Це дозволить на українських теплових електростанціях використовувати вугілля замість газу. При цьому слід ураховувати, що така заміна є доцільною, коли газ коштує більше ніж 220 дол. І тому зараз до модернізації відносять переведення всіх українських ТЕЦ на вугілля, хоча на це знадобиться приблизно рік [16, с. 11].

Останніми роками лунають пропозиції, за якими, ураховуючи наявність системних порушень законодавства вугледобувними підприємствами при використанні бюджетних коштів, головним акцентом у протидії правопорушенням на об'єктах Мінвуглепрому є оперативний супровід коштів державної підтримки галузі.

Крім того, необхідно враховувати вкрай низьку фінансову дисципліну споживачів електроенергії. Набули значного поширення факти протизаконного накидання проводів напруги на лінію електропередач і таємного викрадання електроенергії поза лічильниками, тобто вчиняються діяння, що містять ознаки злочину, передбаченого у ст. 192 КК України (заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою). Зважимо й на те, що виявити факти несанкціонованого споживання електроенергії, монтування прихованої від обліку проводки досить складно.

Висновки. Викладене показує, що реального механізму запобігання злочинності в Україні не існує, особливо це стосується паливно-енергетичної сфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : ухв. розпорядженням КМ України від 15.03.2006 р. — Режим доступу: <http://mpe/kmu.gov.ua/tuel/control/uk/doccatolog/list?currDir=50112>

2. Закалюк А. П. Курс сучасної кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки / А. П. Закалюк. — К. : Вид. дім «Ін Юре», 2007. — 423 с.
3. Закалюк А. П. Курс сучасної кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів / А. П. Закалюк. — К. : Вид. дім «Ін Юре», 2007. — 712 с.
4. Криміналістична профілактика економічних злочинів : наук.-практ. посіб. / кол. авт.: С. В. Великанов, А. Ф. Волобуєв, В. А. Журавель та ін. ; за ред. В. А. Журавля. — Х. : Харків юрид., 2006. — 236 с.
5. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / Ч. Беккариа. — М., 1939. — 393 с.
6. Монтескье Ш. Избранные произведения / Ш. Монтескье. — М., 1955. — 231 с.
7. Духов В. Е. Экономическая разведка и безопасность бизнеса / В. Е. Духов. — К. : ИМСО МО, НВФ «Студцентр», 1997. — 176 с.
8. Шаваев А. Г. Криминологическая безопасность негосударственных объектов экономики / А. Г. Шаваев. — М. : ИНФРА-М, 1995. — 212 с.
9. Ларичев В. Д. Преступления в кредитно-денежной сфере и противодействие им : учеб.-практ. пособие / В. Д. Ларичев. — М. : ИНФРА-М, 1996. — 144 с.
10. Газовий недошантаж // Укр. тиждень. — 2012. — 2–8 берез. (№ 9 (226)).
11. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://economics.unian.net/rus/detail/104561>
12. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.meta.ua/go.php?>
13. Энергетика. — 2011. — 13–19 июня (№ 12 (155)).
14. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minprom.ua/page8/news.83583>
15. Про заходи органів внутрішніх справ з протидії правопорушенням у нафтогазовій галузі держави : довідка. — К. : МВС України, 2010. — 15 с.
16. Укр. тиждень. — 2012. — 20–26 січ. (№ 3 (220)).

ТЕХНИЧЕСКАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ ОБЪЕКТОВ ТОПЛИВНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ СФЕРЫ И УСИЛЕНИЕ ОХРАНЫ ИМУЩЕСТВЕННЫХ КОМПЛЕКСОВ — ОДНО ИЗ НАПРАВЛЕНИЙ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

Христич И. А.

Поднят вопрос проведения технической модернизации и усиления охраны имущественных комплексов топливно-энергетической сферы Украины с целью предотвращения преступлений экономической направленности, которые совершаются в этой сфере хозяйствования. Раскрыто понятие предотвращения преступности. Проанализирован существующий механизм предотвращения преступлений в топливно-энергетической сфере и предложены основные направления его усовершенствования.

Ключевые слова: топливно-энергетическая сфера, предотвращение преступности, механизм предотвращения преступлений, техническая модернизация, имущественный комплекс.

TECHNICAL MODERNIZATION OF OBJECTS OF FUEL AND ENERGY SPHERE AND STRENGTHENING OF GUARD OF PROPERTY COMPLEXES — ONE OF DIRECTIONS OF PREVENTION OF CRIMES

Khristich I. A.

The question of realization of technical modernization and strengthening of guard of property complexes of Fuel and Energy sphere of Ukraine with the purpose of prevention of crimes of economic orientation heaved up, that is accomplished in this sphere of management. The concept of prevention of criminality is exposed. The existent mechanism of prevention of crimes is analyzed in a Fuel and Energy sphere and basic directions of his improvement are offered.

Key words: Fuel and Energy sphere, prevention of criminality, mechanism of prevention of crimes, technical modernization, property complex.

УДК 343.988(075)

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕЯКІ СКЛАДОВІ ВІКТИМНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

*І. О. Христич, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет*

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»;

*Л. О. Шевченко, кандидат психологічних наук, старший науковий
співробітник сектору дослідження проблем злочинності та її причин
Інститут вивчення проблем злочинності НАПрН України*

Розглянуто окремі соціально-психологічні складові віктимності особистості, її віктимногенні якості, агресивна та пасивна моделі віктимної поведінки. Віктимність певним чином залежить від особистісних характеристик, соціального статусу людини, ступеня конфліктогенності ситуації для особи.

Ключові слова: віктимність, реалізована віктимність, особистість, адаптація, агресивність, інфантилізм, запобігання злочинності.